

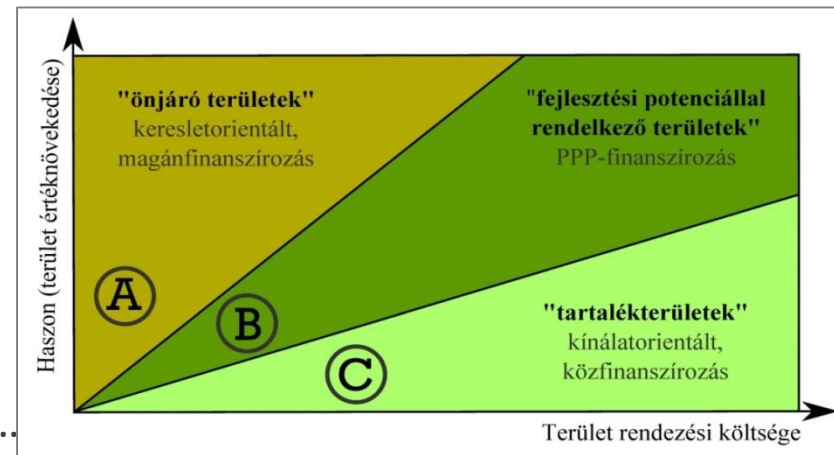
„Vár állott...” – katonai barnamezők rehabilitációja a magyarországi kisvárosokban

PIRISI GÁBOR
DANNERT ÉVA

Bevezetés – fogalmi kérdések I.

- Miért?
- Katonai barnamezők és konverzió
 - A barnamezők szűk és tág értelmezése
 - A „barnamezőség ideáltípusai”:
 - Összefüggő, nagy területek
 - (véltetően) szennyezéssel terheltek
 - Bizonytalan tulajdoni viszonyokkal
 - Konverzió: elsősorban nem területi kérdés, de...
- Demilitarizáció – többféle értelmezés
 - A háború, a hadviselés fogalmának, gyakorlatának folyamatos átalakulása
 - A hadsereg változó szerepe a társadalomban
 - A hadviselés és a tér változó szerepe

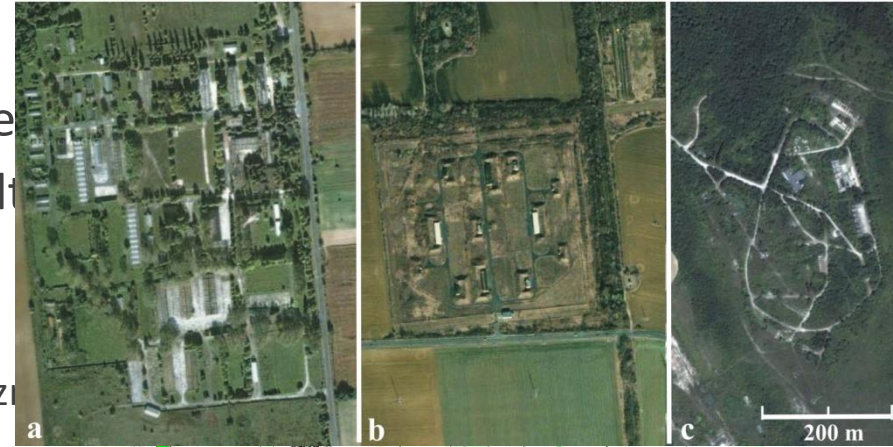

Célkitűzés

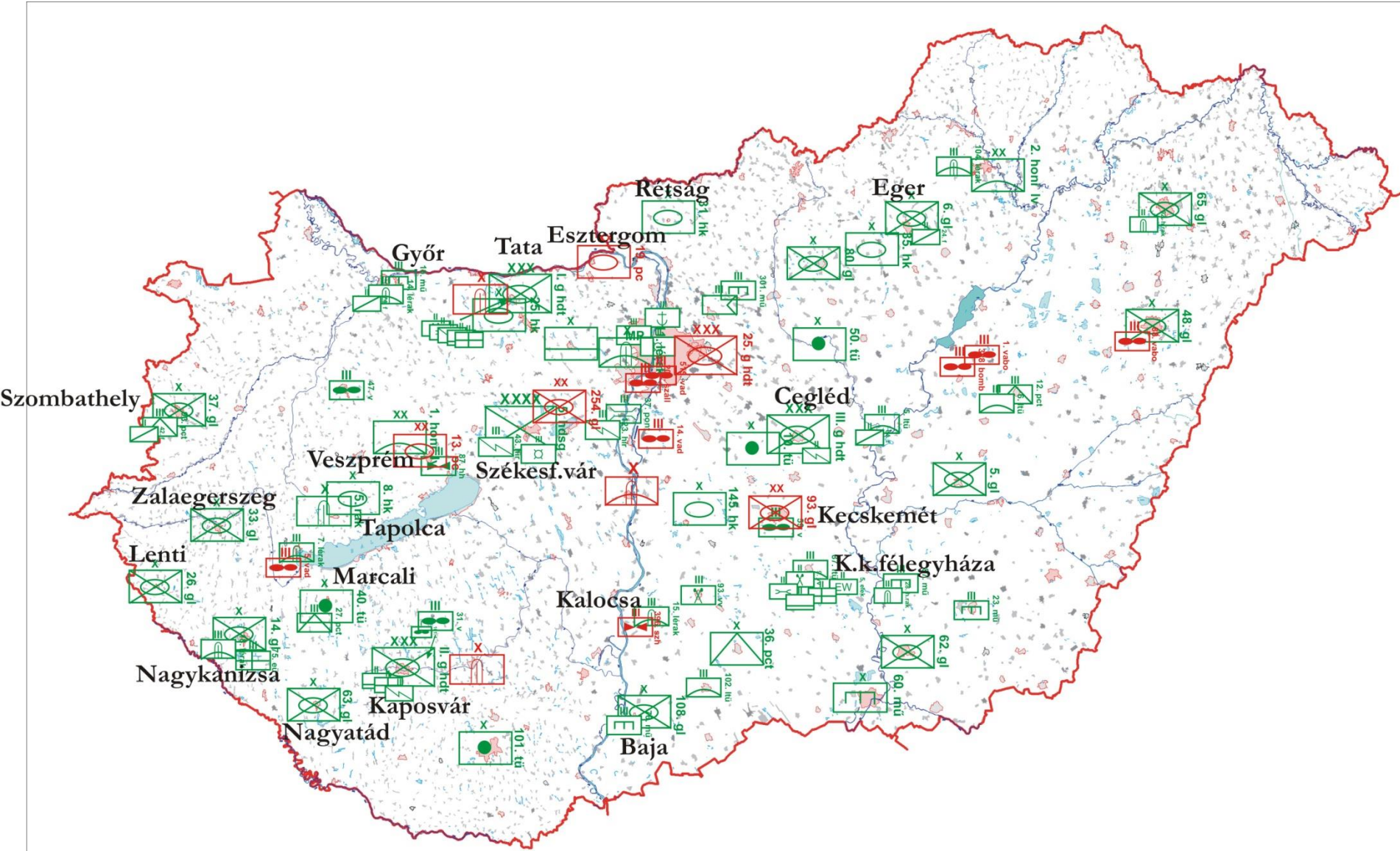
- Kutatásban általában:
 - Megvizsgálni a hazai katonai területhasználat sajátosságait, a demilitarizáció lokális és térségi következményeit
- Itt és most:
 - Feltárni és bemutatni a demilitarizáció kisvárosi sajátosságait
 - Egy speciális szegmensen keresztül elemezni a kisvárosok barnamező-rehabilitációs képességeit

Módszertani kérdések

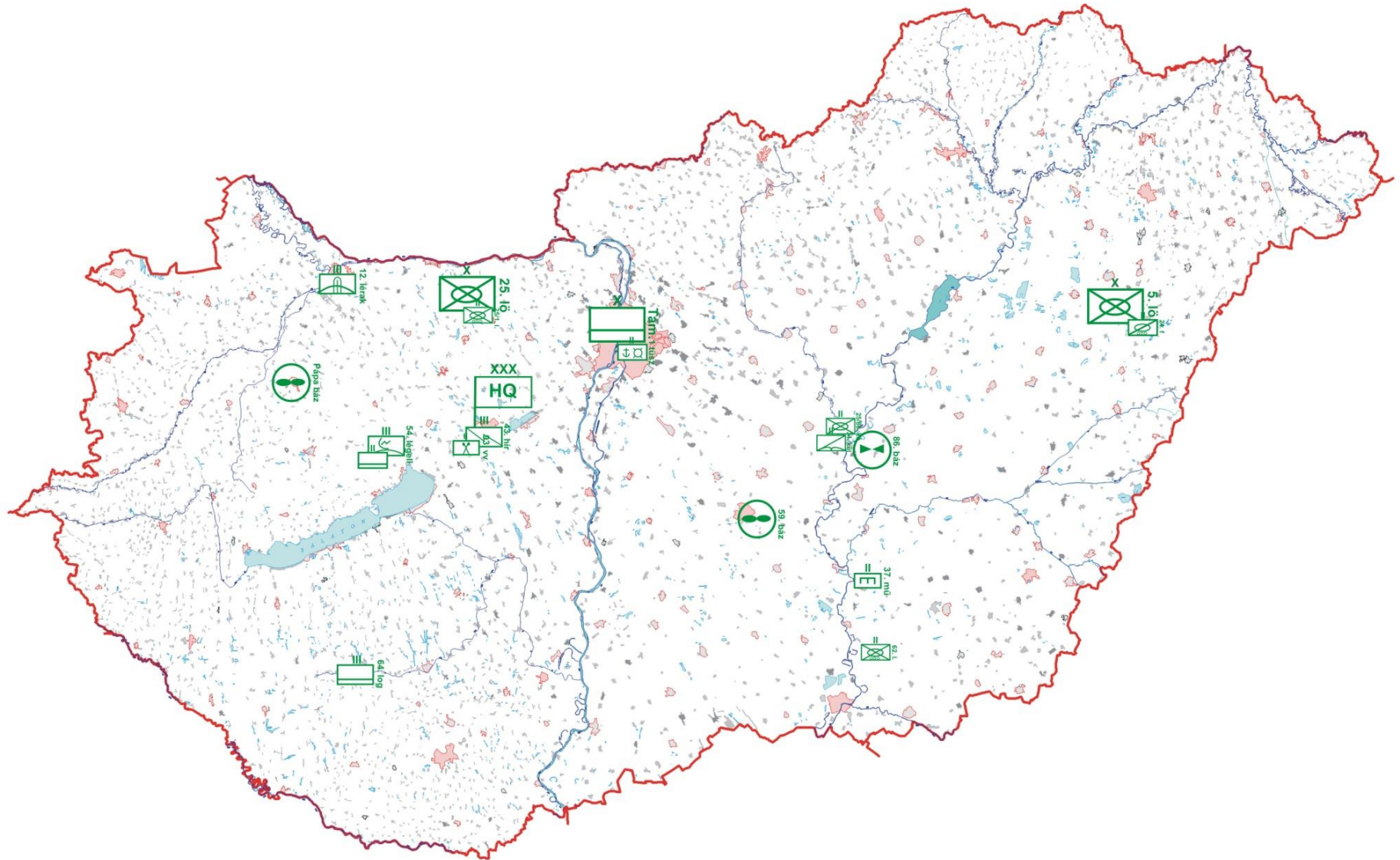
- Bonyolult, összetett kutatás
 - Nem létezik megfelelő adatbázis (nem)
 - Korábbi kutatási előzmények csak általános kérdéssel
 - Lépések:
 - Rendszerváltozás előtti katonai területhasználat
 - Objektumok térbeli azonosítása
 - Objektumok jelen állapotának, hasznosított
 - Adatbázis összeállítása, kategorizálás – az ok
- Szűrés a kisvárosokra és a laktanyákra

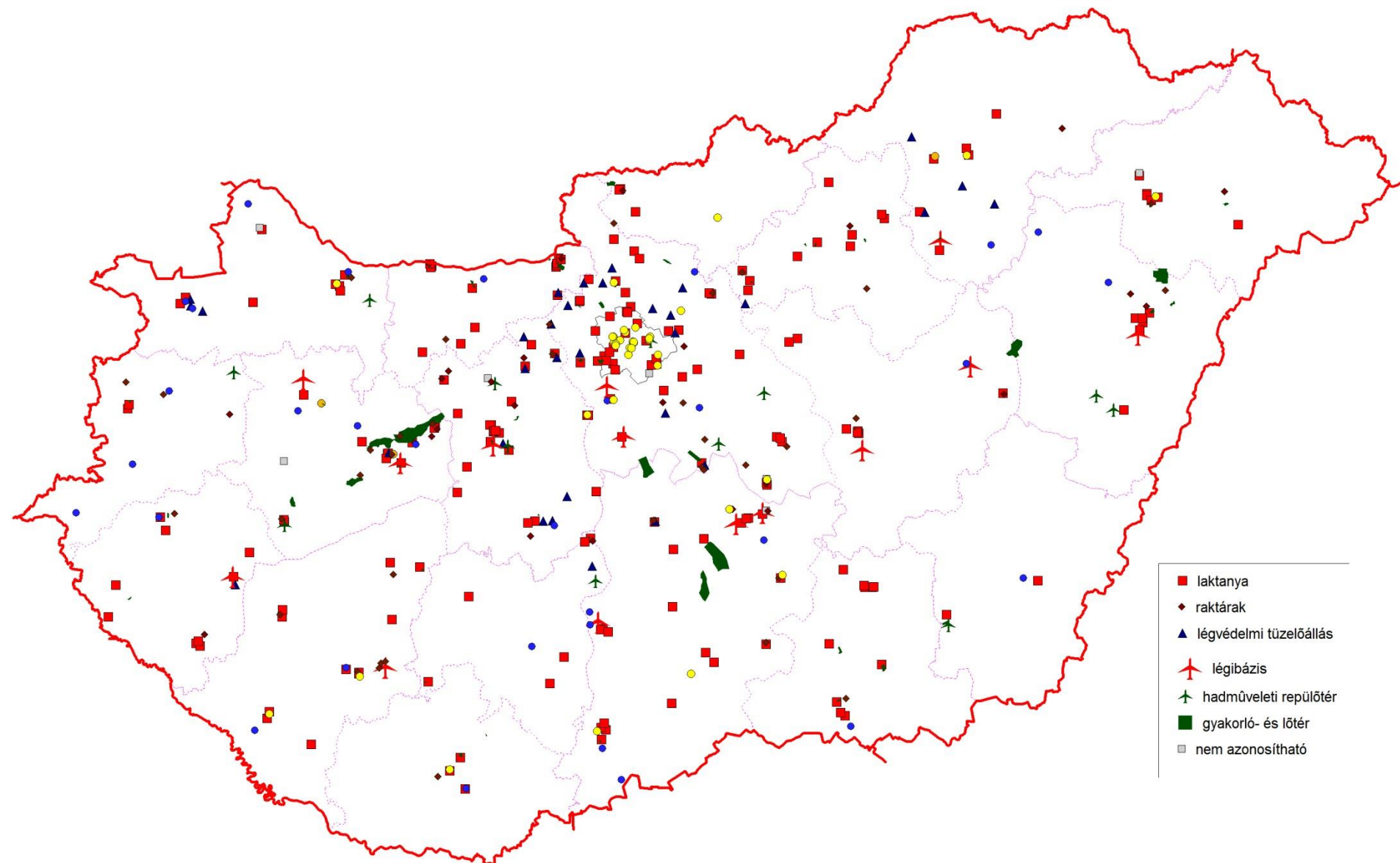
A Magyar Néphadsereg és a szovjet csapatok magasabbegységeinek diszlokációja az 1980-as évek végén

A Magyar Honvédség „magasabbegységeinek” diszlokációja jelenleg

A végeredmény - a katonai területhasználat tértípusai

Militarizáció és demilitarizáció a kisvárosokban

- **Kisváros és a védelmi funkció: mélyre nyúló történelmi gyökerek**
- **19 század vége: a militarizáció és a modernizáció kapcsolata**
 - Első laktanyaépítési-hullám – korabeli településperemek
 - Garnizonvárosok (Beluszky Pál felmérése)
 - A területi jelenlét igénye
- **20. század közepe: a második hullám (alacsonyabb modernizációs tartalom)**
 - A széttelepítés stratégiai igénye
 - A hadsereg és a társadalom változó kapcsolata
- **Leépülés: globális jelenség**
 - Elsősorban munkahelyek elvesztése (gazdag nyugati szakirodalom)
 - Része az „állam regressziójának”, illeszkedik a kisvárosok funkcióvesztési folyamatába

A jászberényi Huszárlaktanya, 1939 (?)

Kisvárosok és laktanyáik

- 1987: kisvárosban diszlokál két hadtest (Tata, Cegléd) és 11 dandár parancsnoksága (Rétság, Gyöngyös, Marcali, Tapolca, Nagyatád, Lenti, Verpelét, Mezőtúr, Jászberény, Szabadszállás, Kiskunhalas)

	A kutatás során azonosított		Ebből katonai használat alól kivont	
	laktanya	légibázis	laktanya	légibázis
Budapest	16	-	11	-
megyei jogú városok	56	5	48	3
kisvárosok	90	5	85	2
községek	35	4	33	6

Felhagyás: 1990 és 2006 között, több szakaszban

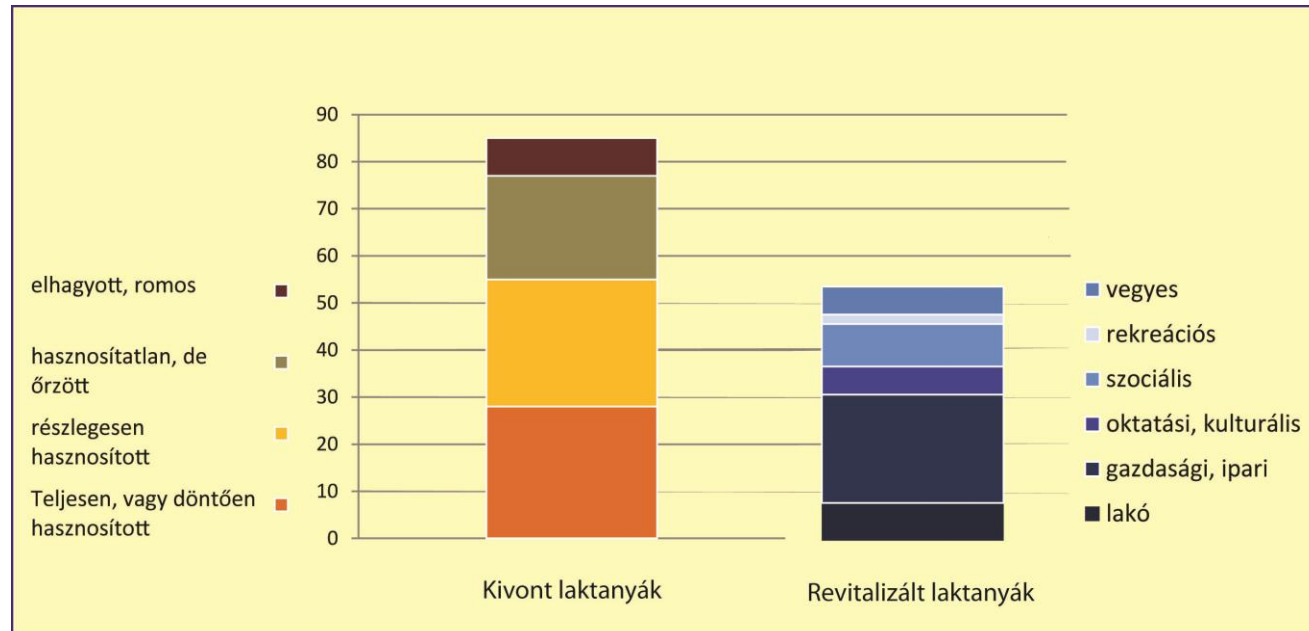
Problémák/kihívások

- Meglehetősen specializált létesítmények
- Időnként egyszerűen túl nagyok (40-70 hektár...)
- Állapotuk igen gyenge, mire hasznosításra kerülnek (eleve gyenge kivitelezés, karbantartás, szovjetek...)
- Szennyezéssel terheltek: robbanótest-mentesítés többnyire megtörtént (ld. még Hortobágy...), jelentős környezeti kármentesítési programok
- Elhelyezkedésük sok esetben kedvezőtlen
- Adminisztratív körülményesség
-

A laktanyák sorsa

- Szovjet laktanyák / magyar laktanyák
- HM értékesítési kísérletek
- Térítésmentes vagyonátadási folyamat
- Helyi hasznosítási kísérletek

Marcali

Hunyadi János (belső)
Laktanya
1951-1990
11 hektár

Petőfi Sándor (külső)
Laktanya
1951-97
38 hektár

Marcali

1/2004. ROP 2.2 (Város- és
barnamezős rehabilitáció)

1 MD HUF

5,5 ha-s új városközpont

Németh Tamás felvételei

Legyen belőle ipari park!

Kiskunfélegyháza, 2014 január

- Névlegesen „sikeres” hasznosítási formák
- Második generációs barnamezők keletkezése

Hasznosítsuk a lakásokat!

Részleges sikerek – visszamaradó romok
Jobbára alacsony presztízszű „lakóparkok”
Település szerkezetébe történő integráció elmarad

Dombóvár/Kaposszekcső

Tamási – sikeres komplex hasznosítás

Egyéb „megoldások”

Csináljunk belőle múzeumot!

Ne jussunk dűlőre az
állammal!

Adjuk el olyan befektetőknek,
akik mindenféle fantasztikus
projektet ígérnek!

Folytassunk hosszan húzódó,
kiélezett tulajdoni vitákat!

Hagyjuk gettósodni!

Tab

Jászberény – elvetélt látványterv

Ercsi

Konklúziók

- A demilitarizáció érdemi része lezárult, a folyamat megérett az értékelésre
- A kisvárosok elsősorban lehetőséget láttak a laktanyákban és komoly erőfeszítéseket tettek a hasznosításra
- A korán tulajdonhoz jutó települések előnyösebb helyzetben voltak
- Az ingyenes vagyon átadás során elnagyoltan megjelölt közcélok megvalósítása általában nem sikerült (vagy csak igen korlátozott formában)
- Sok a kudarcot vallott projekt, „második generációs” barnamező
- A település belterületéről távol eső, elhagyott objektumoknak szinte reménytelen funkciót találni
- Átmeneti és „underground” hasznosítás nem jellemző

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Pirisi Gábor

pirisig@gamma.ttk.pte.hu

https://www.researchgate.net/profile/Gabor_Pirisi

Konverziós területek hasznosítása

